

КОРОТКО О КНИГАХ *

Visszacsatolás vagy megszállás? Szempontok az első bécsi döntés értelmezéséhez / Simon Attila (szerk., összeáll.). Balassagyarmat : Nógrád Megyei Levéltár-Selye János Egyetem, 2010. 188 o.

«Феномен юбилеев» зачастую определяет выход исторической продукции (материалов конференций, монографий, исследований), что особенно заметно на примере историографии международных конфликтов. Коллективная монография «Воссоединение или оккупация? Аспекты интерпретации первого Венского арбитража» ярко это подтверждает. Книга была подготовлена на основе материалов конференций, посвященных 70-летию первого Венского арбитража в конце 2008 г., символично прошедших в словацко-венгерском пограничье: в Комарно (Словакия) и Баллашшадярмат (Венгрия).

События, связанные с Венским третейским решением 2 ноября 1938 г. (аннулированным в ходе Второй мировой войны), передавшим в состав Венгрии более 10 тыс. км² словацких территорий, составляют значительную часть венгеро-словацкого комплекса «травматических воспоминаний», связанных с незавидной судьбой соотечественников (венгров и словаков), оказавшихся по другую сторону неоднократно меняемой границы.

Монография «Воссоединение или оккупация?» примечательна как попытка сближения венгерской и словацкой историографических традиций, нередко придерживающихся кардинально противоположных оценок истории региона. Составитель книги Атилла Шимон отмечает, что по обеим сторо-

нам Дуная историческая литература часто встраивается в бо льший «националистический нарратив», влекущий за собой тенденциозность и стереотипность. Можно добавить, что дихотомия «воссоединение/оккупация» справедлива не только к словацко-венгерской коррекции границы 1938 г., но и в случае изменения венгерской границы в Трансильвании и Бачки в 1940—1941 гг. В этом плане показателен подход М. Хетеньи, который предлагает для переданных в ноябре 1938 г. словацких земель компромиссный термин «арбитражные территории».

Книга состоит из 11 статей, разделенных на три главы, посвященные международным и внутренним вопросам, а также последствиям первого Венского арбитража. Обходя острые углы истории словацко-венгерского соседства, авторы сборника сделали упор на подробном рассмотрении вопросов локального характера (накануне и после изменения чехословацко-венгерской границы в ноябре 1938 г.): С. Габздилова описывает мероприятия чехословацких властей в округе Римавской Сobotы; А. Шимон акцентирует внимание на венгерских настроениях в Южной Словакии; М. Олейник анализирует отражение арбитража в словацкой прессе; М. Пеккар посвятил свое исследование ситуации в Восточной Словакии; М. Хетеньи разбирает положение беженцев в округе Нитры; И. Гаучик останавливается на экономических последствиях появления новой границы. Ч. Фединец анализирует современную украинскую историографию вопроса.

* Подраздел «Коротко о книгах» предназначается для ознакомления специалистов с зарубежными исследованиями и публикациями документов. Настоящий обзор книг по славистике подготовлен сотрудниками кафедры истории южных и западных славян БГУ (в иных случаях обозначено место работы автора).

Однако, несмотря на кажущуюся «примирительность» публикации, нельзя не заметить, что в монографии сильнее поставлен именно «венгерский» акцент. Словацко-венгерский диспаратет заметен, как в количестве соавторов-словаков (только 3 из 11), так и в разделе тем. Например, обобщающие статьи по истории международных отношений накануне и после арбитража написаны исключительно венгерскими специалистами (П. Прицем, Л. Саркой, Д. Попейем и И. Янеком). Тем не менее репрезентативность авторского коллектива, который объединил ведущих венгерских специалистов по истории словацко-венгерских отношений, впечатляет.

В целом монографию «Воссоединение или оккупация?» можно отметить как крупнейшее добавление в венгерской историографии за последние 10 лет, по проблеме территориального спора с Чехо-Словакией осени 1938 г., с момента публикации работы Гергея Шаллаи «Первый Венский арбитраж» (Sallai Gergely. *Az első bécsi döntés*. Budapest: Osiris, 2002).

А. О. Пеганов

MAREK WIERZBICKI. Młodzież w PRL. Warszawa : Instytut Pamięci Narodowej, Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, 2009. 196 s. Seria «Seria 39/89»: Tom 2.

Адным з «модных» у сучаснай гістарычнай навуцы напрамкаў з'яўляецца даследаванне паўсядзённага жыцця той ці іншай сацыяльнай групы. У гэтую тэндэнцыю з'яўляецца ўпэўненасцю ўпісваецца манаграфія польскага гісторыка М. Вежбіцкага «Маладзёў у ПНР».

Прадметам даследавання польскага гісторыка выступаюць падлеткі і маладыя людзі ва ўзросце ад 14 да 25 (часам 29) год, якія не працавалі і знаходзіліся на ўтрыманні бацькоў (с. 7). Аўтар паказвае іх рознабаковае жыццё, звязанае з удзелам у афіцыйных, нелегальных і паўлегальных аб'яднаннях, разглядае грамадскую і культурную дзейнасць, жаданні і памкненні, унёсак у развіццё дзяржавы і грамадства, апісвае паўсядзённасць. Вежбіцкі адзначае, што на светапогляд і паводзіны маладзёў у ПНР аказвалі ўплыў як тра-

дыцыйныя інстытуты, так і СМІ, якія спрыялі фарміраванню «масавай моладзевай культуры» з такімі яе элементамі, як музыка, мода і мова.

Сярод пасляваеннай моладзі аўтар заўважае існаванне пэўнага падзелу на тых, хто падтрымаў новую ўладу (такіх з цягам часу станавілася ўсё больш), і тых, хто быў супраць яе. Апошнія былі пераважна членамі Саюза польскіх харцэраў ці разнастайных каталіцкіх арганізацый і не заўсёды мелі сувязь з узброеным падполлем. Вежбіцкі паказвае спробы ўлады, а фактычна Польскай аб'яднанай рабочай партыі (ПАРП), узяць кантроль над моладзю шляхам стварэння цэнтралізаваных і добра структураваных Усеагульнай арганізацыі «Служба Польшчы» і Саюза польскай моладзі (СПМ). Іх агульнымі мэтамі было выхаванне «новага чалавека», які павінен прапагандаваць матэрыялістычны светапогляд і падтрымліваць пераўтварэнні ў краіне (с. 22).

Цікавымі падаюцца разважанні Вежбіцкага наконт удзелу моладзі ў кастрычніцкіх падзеях 1956 г. у Польшчы. Ён адзначае, што Фэстываль моладзі і студэнтаў (праходзіў летам 1955 г. у Варшаве) паказаў адсутнасць інтарэсу маладых людзей да ідэалагічнай і палітычнай тэматыкі, якую прапаноўвалі польскія ўлады. Але ўжо праз год менавіта орган СПМ, а фактычна незалежны часопіс студэнтаў і маладой інтэлігенцыі «Па просту» стаў рупарам перамен у краіне. Аўтар заўважае, што на фоне грамадска-палітычнай «адлігі» ў Польшчы СПМ стаў губляць ролю адзінай, манапольнай арганізацыі, што фактычна азначала выхад моладзі з-пад жорсткага кантролю ПАРП.

На супрацьлеглым ад афіцыйных аб'яднанняў баку былі нефармальныя, а часам падпольныя клубы і суполкі. Да іх ліку Вежбіцкі адносіць створаную ў першай палове 1960-х гг. арганізацыю «Рух», погляды членаў якой былі блізкімі да ідэалогіі эндэкаў, так званых «камандас» — выхадцаў з варшаўскага акадэмічнага асяроддзя, якія дзейнічалі пад шыльдай Саюза сацыялістычнай моладзі і пры гэтым прапагандавалі ідэі Л. Троцкага.

Значнае месца ў кнізе адводзіцца асвятленню падзей 1968 г. Вежбіцкі аспрэчвае рас-

паўсюджанае меркаванне, што выступленні 1968 г. былі толькі студэнцкімі пратэстамі. Ён паказвае істотны ўдзел у хваляваннях школьнікаў і рабочай моладзі. Прычым апошняя было значна больш, чым студэнтаў.

Цікавай падаецца характарыстыка польскага моладзевага руху ў 1970-я гг. Аўтар вылучае ў гэты перыяд групу былых актывістаў СПМ, што занялі высокія партыйныя пасады, харцэраў, якія сталі звяртацца да традыцыйных ідэалаў і ўзораў гэтага руху, моладзевыя гурткі пры Камітэце абароны працоўных, Руху абароны правоў чалавека і грамадзяніна, акадэміцкія асяродзі.

У пачатку 1980-х гг. незалежны моладзевы рух, які быў прадстаўлены разнастайнымі ідэйнымі плынямі, стаў набіраць моц. Аднак пасля ўвядзення ваеннага становішча шматлікія аб'яднанні былі вымушаны перайсці на нелегальнае палажэнне. Спробы скампраментаванай сябе ўлады вярнуць кантроль над моладзевымі арганізацыямі не мелі поспеху.

Варта адзначыць, што М. Вежбіцкі не спыняе сваё даследаванне толькі на характарыстыцы моладзевых аб'яднанняў у ПНР. Значнае месца ў кнізе адводзіцца апісанню паўсядзённага жыцця. Аўтар згадвае асаблівасці функцыянавання сярэдніх і вышэйшых школ, умоў службы ў арміі. Пры гэтым ён стала падкрэслівае факт палітызацыі навучальнага і выхавальнага працэсу, індоктрынацыі вучняў праз школьныя дысцыпліны. З іншага боку, Вежбіцкі адзначае, што навучанне ў ПНР было бясплатным, некаторыя катэгорыі студэнтаў атрымлівалі дзяржаўную дапамогу, сацыяльную стыпендыю, узнагароды за вучобу.

Характарызуючы прыватнае жыццё насельніцтва ў ПНР, Вежбіцкі піша пра змены ў адносінах паміж членамі сям'і, павелічэнне ролі жанчын. Сярод асноўных сямейных праблем ён называе забеспячэнне прадуктамі харчавання, алкагалізм, разводы. Што тычыцца пытанняў, якія ўздымаліся падлеткамі, то яны пераважна датычыліся імкнення павялічыць сваю ролю ў сям'і і мець уласны пакой, што было вельмі рэдкай з'явай. Аўтар адзначае, што кішэнныя грошы ў

польскіх дзяцей з'явіліся толькі ў 1960 г., і прыводзіць цікавыя звесткі аб іх колькасці ў розныя перыяды і магчымасці набыць за іх шакалад, шарыкавую ручку, пласцінку ці схадзіць у кіно.

Закранаючы праблему сталення, Вежбіцкі паказвае ўплыў кіно, у першую чаргу заходняга, радыёперадач, тэлебачання, моладзевай прэсы, спорту і літаратуры на развіццё падлеткаў. Няпольскаму чытачу будзе цікава, напрыклад, даведацца пра тое, што ў 1960-я гг. у ПНР існавала цалкам прысвечаная заходняй моладзевай музыцы радыёперадача «Зялёная хваля», а ў канцы 1970-х гг. назіралася захапленне панк-музыкай і ў кожным доме з'явіўся тэлевізар.

Важную ролю ва ўсталяванні кантактаў і распаўсюджанні сучасных веянняў адыгрывалі летнія і зімовыя лагеры для моладзі, арганізаваны адпачынак для дзяцей, студэнцаў культурнае жыццё, турыстычныя вандроўкі па краіне, а з пачатку 1960-х гг. — замежны турызм. На гэтым фоне цікавым падаецца апісанне аўтарам механізма арганізацыі ў прыватных памяшканнях вечарын і іх эвалюцыі.

Што тычыцца моладзевай масавай культуры, то яна з'явілася ў Польшчы толькі ў пачатку 1960-х гг., але, як заўважае Вежбіцкі, не знайшла шырокага распаўсюджання па прычыне адарванасці дзяржавы ад Захаду. Тым не менш, піша ён, яшчэ з канца 1940-х гг. у краіне назіралася пранікненне джазу і бугі-вугі, а ў 1960-я гг. сталі з'яўляцца групы, якія ігралі біт-біт. Папулярнасць у той час набылі такія гурты, як The Rolling Stones і Beatles, па слядах якіх пайшлі і знакамітыя польскія музычныя калектывы.

У заключэнне варта адзначыць, што кніга М. Вежбіцкага спалучае ў сабе афіцыйную і неафіцыйную гісторыю моладзі ПНР, добра ілюстравана, мае даведачны апарат аб асноўных паняццях перыяду сацыялізму і сленгвай мове маладога пакалення. Уяўляецца, што яна будзе цікавай і карыснай для самага шырокага кола чытачоў, тым больш што дазваляе паглядзець на гісторыю Польшчы з самых розных бакоў.

Л. А. Козік

EMILIAN BOLD, RĂZVAN OVIDIU LOCOVEI. **Relații româno-sovietice (1918—1941) / indice general de Alexandrina Ioniță.** Iași : Casa Editorială Demiurg, 2008. 378 p.

Монография «Румынско-советские отношения (1918—1941)» издана профессором исторического факультета университета «Александр Ион Куза» в Яссах Эмилианом Болдом в соавторстве с Разваном Овидием Локовеем. Она явилась новой попыткой переосмыслить противоречивые сюжеты отношений Москвы и Бухареста, хотя бы в некоторой степени дистанцировавшись от традиционных для румынской историографии негативных оценок «имперской» политики СССР.

Во вступлении обосновывается «самодержавный» бескомпромиссный характер советской стратегии на Балканах. Бессарабская проблема, как и проблема возвращения румынского государственного золотого запаса, конфискованного в Москве в январе 1918 г., рассматривается как два самых значимых сюжета двусторонних отношений. Последний раздел посвящен деятельности различных структур Коминтерна в Румынии, которые авторы отождествляют с «пятой колонной».

Построенная по хронологическому принципу рубрикация книги, однако, не придерживается строгой периодизации. Авторы произвольно выделяют наиболее проблемные сюжеты, но не этапы двустороннего диалога, о чем свидетельствуют названия глав: «Бессарабия и советско-румынские отношения (1917—1920)», «Начало советско-румынской дипломатии и незавершенные переговоры (1919—1924)», «Бессарабия — гордиев узел в советско-румынских переговорах», «Советско-румынские переговоры по Пакту о ненападении (1936)», «Документы советской миссии в Бухаресте касательно политической ситуации в Румынии (1934—1936)», «Отставка Титулеску в оценках советской стороны».

Особо пристальное внимание авторы уделяют переосмыслению небольшого этапа компромиссного взаимодействия двух стран, основанного на заключенном между наркомом М. М. Литвиновым и главой румынской внешней политики Н. Титулеску «джентльменском соглашении» о неупоминании бес-

сарабской проблемы, соблюдавшемся в 1933—1936 гг. Изучив документы советской миссии в Бухаресте, авторы пришли к выводу, что Москва рассматривала временное сближение с Румынией и установление дипломатических отношений как средство для вхождения в румынское внутривнутриполитическое поле и укрепления своих инструментов влияния на Балканах. В то же время внешнеполитические проекты Титулеску о советских гарантиях румынских границ Москва воспринимала как несерьезные и иллюзорные.

С точки зрения авторов, созданный в советский период образ Н. Титулеску как «миротворца», стремившегося найти новые гарантии целостности Румынии в условиях кризиса Версальской системы, на деле не вызывал никаких реальных симпатий советского руководства. Попытка советского полпреда в Бухаресте (в 1934—1938 гг.) М. С. Островского поддержать проекты Титулеску обернулась репрессиями против дипломата. Дальнейшее движение румынской внешней политики, ориентированной до лета 1940 г. на сохранение нейтралитета и лавирование в разгорающемся мировом конфликте, было оценено в Москве как «курс на гитлеризацию».

Авторы считают, что советская внешняя политика определялась сохранением преемственности с «экспансионистской» и «мессианской» политикой имперской России на Балканах и перманентная конфликтность в двусторонних отношениях была лишь производной от нее. Придерживаясь формального подхода, авторы книг утверждают, что вплоть до установления дипломатических отношений между СССР и Румынией в 1934 г. стороны ограничивались эпизодическими контактами уполномоченных представителей в разных европейских столицах, что, на наш взгляд, является значительным приуменьшением статуса отношений двух стран.

Отметим, что авторы монографии ввели в оборот обширный пласт фактов, основанных на богатой источниковой базе, что убеждает нас в объективности реконструкции многих значимых сюжетов отношений СССР и Румынии в межвоенный период.

В. В. Пенун

ANNA SOBÓR-ŚWIDERSKA. Jakub Berman. Biografia komunisty. Warszawa, 2009. 620 s.

Напісанне біяграфіі гістарычнага дзеяча заўсёды мае пэўныя цяжкасці. Яны звязаныя з наяўнасцю звестак пра дзейнасць героя, а таксама з уласнымі палітычнымі поглядамі аўтара, якія ўплываюць на канчатковую ацэнку. Перавага апошняга фактара часта прыводзіць да катэгарычнасці і выразнага падзелу на «дрэнны» — «добры». Польская даследчыца Ганна Собур-Швідэрская змагла пазбегнуць падобных скрайнасцей пры напісанні кнігі «Якуб Берман. Біяграфія камуніста».

Абраная гісторыкам постаць вельмі спрэчная. У польскім грамадстве асоба Я. Бермана (1901—1984) атаківаецца з негатыўным досведам пасляваеннага развіцця Польшчы, перыядам «сталінскага сацыялізму» і рэпрэсіямі. Наколькі гэтае меркаванне адпавядае рэчаіснасці і паспрабавала разабрацца Г. Собур-Швідэрская. Яна паказала гісторыю жыцця польскага «шэрага кардынала» з усімі яго станоўчымі і адмоўнымі момантамі.

Згадваючы шлях польскага яўрэя Бермана да камунізму, аўтар адзначае, што гэтая ідэалогія была яму вельмі блізкай. Ён належаў да ліку тых, хто толькі праз шчырую веру ў светлыя ідэалы прыйшоў у Камуністычную партыю Польшчы (КПП). Гады Другой сусветнай вайны Берман правёў у СССР, дзе ён меў моцную пазіцыю сярод польскіх камуністаў, а так сама ў структурах Камітэрна.

Аўтар адзначае ролю Бермана ў стварэнні польскага дзяржаўнага апарату, прыняцці найбольш важных рашэнняў, у тым ліку аб барацьбе з узброеным падполлем. Сярод асноўных сфер яго ўплыву яна называе персанальную палітыку Польскай рабочай партыі (ППР), а потым Польскай аб'яднанай рабочай партыі (ПАРП), кантакты з палітычнымі партыямі і нават умяшальніцтва ў іх унутраныя справы, падкрэслівае ўдзел у фальсіфікацыі вынікаў рэферэндуму 1946 г. і парламенцкіх выбараў 1947 г.

Важнай вехай у кар'еры палітыка стаў 1948 г., калі ў краіне пачалося будаўніцтва сацыялізму па сталінскай мадэлі. Значную ролю ў гэтым адыграла як стварэнне Камінфарма, так і адхіленне ад улады першага сак-

ратара ППР У. Гамулкі. Фармальна з восені 1948 г. кіраўніцтва партыяй і дзяржавай ажыццяўлялі тры асобы — Б. Берут, Я. Берман і Г. Мінц. Берман кантраляваў дзейнасць спецслужбаў, адказваў за «ідэалагічны фронт» і кантакты з творчым асяроддзем.

Собур-Швідэрская не пагаджаецца з існуючым у польскай гістарыяграфіі меркаваннем, што ў 1949—1953 г. пазіцыі Бермана былі непахіснымі. Яна згадвае антысіянісцкую кампанію ў СССР, водгалас якой даходзіў да Польшчы, спробы знайсці сувязь паміж ім і братамі Фільд — амерыканскімі прыхільнікамі камунізму, якія былі арыштаваныя і знаходзіліся ў турмах Венгрыі і Польшчы. Пазіцыю Бермана аслабіла і выступленне збеглага ў 1953 г. на Захад функцыянера польскіх спецслужбаў Ю. Святла, які ў перадачах радыёстанцыі «Вольная Еўропа» выкрыў яго ролю ў арганізацыі палітычных працэсаў.

У сярэдзіне 1950-х гг. у жыцці Бермана назіраўся пераломны этап, калі ён стаў губляць уплыў, а яго дзейнасць падверглася крытыцы. Смерць у сакавіку 1956 г. генеральнага сакратара ПАРП Б. Берута фактычна азначала заканчэнне і палітычнай кар'еры «шэрага кардынала». Вясной 1956 г. Берман быў выведзены са складу Палітбюро ЦК ПАРП, а праз год выключаны з партыі. Наперадзе яго чакала жыццё шэраговага грамадзяніна. Усе спробы Бермана аднавіцца ў ПАРП і вярнуцца ў палітыку скончыліся правалам.

Праца ахоплівае значны пласт у гісторыі Польшчы. Праз біяграфію Я. Бермана можна прасачыць падзеі міжваеннага перыяду, жыццё і дзейнасць палякаў на тэрыторыі БССР і СССР у 1939—1944 гг., зразумець палітычныя працэсы ў краіне.

Л. А. Козік

BOJAN DIMITRIJEVIĆ, DRAGAN BOGETIĆ. Tršćanska kriza 1945—1954: Vojno-politički aspekti. Beograd : Institut za savremenu istoriju, 2009. 193 str. (Biblioteka studije i monografije. Knjiga 62).

Видные сербские историки Боян Димитриевич и Драган Богетич в монографии «Триестинский кризис 1945—1954: Военно-поли-

тические аспекты» обобщили свое изложение проблемы, раскрывавшееся в их более ранних работах или затрагивавшееся лишь частично. Авторы отмечают, что в югославской историографии не было специальной работы по данной теме. Они упоминают монографию Богдана Новака «Триест, 1941—1954: Этническая, политическая и идеологическая борьба» (Чикаго, 1970), свои исследования 1990-х гг., а также работы последних лет молодых исследователей Мильяна Милкича и Ивана Лаковича. Это делает историографический обзор, на наш взгляд, несколько неполным.

Отметим, что формирование западной югославской границы в рамках послевоенного урегулирования и связанный с этим территориальный конфликт с Италией уже на протяжении нескольких десятилетий были предметом как специального изучения, так и рассмотрения в более широком аспекте такими известными западноевропейскими авторами, как Франц Сметс (*Smets, F. Rijeka—Triest: die Verlagerung eines italienisch-jugoslavischen Konfliktes. München: Minerva, 1979. 258 p.*), Джампаоло Валдевит (*Valdevit, G. La questine di Trieste 1941—1954: Politica internazionale e contesto locale. Milano: Franko Angeli, 1986. 279 p.*), Виктория Стадлмайер (*Stadlmayer, V. Kein Kleingeld im Länderschacher: Südtirol, Triest und Alcide De Gasperi, 1945—1946. Innsbruck: Universitätsverlag Wagner, 2002. 358 p.*).

Тема затрагивалась в новейшей хорватской (*Dukovski, D. Rat i mir istarski: Model povijesne prijelomnice 1943.—1945. Pula: С.А.С.Н., 2001. 358 str.*; *Mikolić, M. Istra 1941.—1947.: godine velikih preokreta. Zagreb: Barbat, 2003. 399 str.*), словенской (*Slovensko-italijanski odnosi 1880.—1956., poročilo slovensko-italijanske komisije / uredili M. K. Wohinz, N. Troha. Ljubljana: Nova revija, 2001. 163 str.*), черногорской (*Петрановић, Б. Угославија на размеђу, 1945—1950. Подгорица: Црногорска академија наука и умјетности, 1998. 534 стр.*) историографиях. Для глубокого изучения проблемы много сделали видные российские исследователи — Л. Я. Гибианский, И. А. Хормач, В. Т. Юнгблюд, А. А. Костин.

В рассматриваемой работе имеется четыре главы, отражающие специфический взгляд и формат авторов на поднятый вопрос — «Военное решение триестинского кризиса, 1945—1947», «Политические усилия в решении триестинского вопроса, 1952—1953», «Триестинский кризис» с изложением событий октября — декабря 1953 г., «Тихая дипломатия» с событиями января — ноября 1954 г. Заслуживает внимания привлеченная авторами источниковая база — материалы семи югославских и сербских архивов, ряда сборников опубликованных документов, более десяти наименований периодических изданий того времени. Это позволило по-новому взглянуть на развитие масштабного конфликта вокруг спорного Триеста и Свободной территории Триест (СТТ) именно в ракурсе его военно-политических аспектов.

Отметим своеобразие трактовки авторами ряда сложившихся представлений. Во-первых, имеются явные противоречия в дефинициях. «Триестинским кризисом» именуется и вся военно-политическая и дипломатическая интрига 1945—1954 гг., и завершившаяся созданием квазигосударственной структуры СТТ политическая борьба 1945—1947 гг., и резкое обострение обстановки вокруг СТТ во второй половине 1953 г.

Во-вторых, недостаточное внимание уделено событиям и обстоятельствам мая — июня 1945 г., когда югославские войска под жестким давлением США, Великобритании и Советского Союза вынуждены были покинуть Триест, которым владели в течение 40 дней. Именно этот временной отрезок в русскоязычной историографии принято считать «Триестинским кризисом», который грозил привести к расколу антигитлеровской коалиции и едва ли не поставил мир на грань новой мировой войны.

В-третьих, обращает внимание дискретность изложения в рамках означенного периода. Так, 1948—1951 гг. выпали из повествования, что, возможно, объясняется отсутствием военно-политических событий в условиях временной стабилизации обстановки вокруг СТТ.

А. П. Сальков